

Monografija Ljubljanski škofje Izpred oltarja v vse pore družbenega življenja

*Založba Družina je predstavila knjigo Franceta
M. Dolinarja o zgodovini ljubljanskih škofov*

Zgodovina ljubljanskih škofov je dolga okrog 550 let. Leta 1461 je bila namreč ustanovljena in leto pozneje potrjena ljubljanska škofija; po volji cesarja Friderika III. in papeža Pija II. je ljubljanska škofija postala osrednja cerkvena ustanova v slovenskem prostoru, raztezala se je čez tri notranjeavstrijske dežele: Kranjsko, Štajersko in Koroško. Bila je osrednji povezovalni dejavnik slovenstva. Založba Družina je pripravila predstavitev razkošne zgodovinske monografije avtorja Franceta M. Dolinarja, hkrati pa so v galeriji Družina odprli razstavo portretov Rudija Španzla, ki je nazadnje portretiral slovenskega kardinala Franca Rodeta.

Avtor monografije, znani zgodovinar France M. Dolinar, v knjigi **Ljubljanski škofje** odkriva pomemben del slovenske nacionalne zgodovine. Knjiga predstavlja kar 34 osebnosti ljubljanskih škofov, knezoškofov, nadškofov in metropolitov ter 9 pomožnih škofov, dva pa sta postala kardinala (Missia in Rode). Vse te osebnosti so odločilno posegle v versko in cerkveno, družbeno in kulturno, politično in cerkvenopolitično podobo skoraj celotnega slovenskega prostora, nekateri pa so imeli pomembno vlogo tudi na političnem in diplomatskem parketu Svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti, kot je na predstavitvi omenil avtor Dolinar.

Čeprav je bila prva skrb in dolžnost vsakega škofa pastoralno delo v škofiji, so vsi kot močne osebnosti presegli zgolj to poslanstvo. Dolinar je ocenil, da so bili vsi ljubljanski škofje pravi ljudje, v pravem času na pravem mestu. V njihovem pastoralnem programu sta bila najprej evharistična in marijanska usmerjenost ter oznanjevanje božje besede. Veliko skrbi pa je škofom povzročala teritorialna in juridična razdrobljenost škofije. Šele škofu Karlu Janezu Herbersteinu je v drugi polovici 18. stoletja uspelo prepričati cesarja Jožefa II., da je v svojih dednih deželah s soglasjem Rima izvedel bolj smiselno in pastoralno učinkovitejšo teritorialno in juridično zaokrožitev škofijskih in župnijskih meja.

Leta 1788 je bila ljubljanska škofija prvič povzdignjena v nadškofijo in sedež metropolije za zahodni del slovenskega in delno hrvaškega nacionalnega prostora. Žal pa je bila že osem let pozneje na zahtevo avstrijskega cesarja Franca I. ukinjena. Tako je šele leta 1961 papež

Janez XXIII. z nadškofijskim naslovom nagradil, kot je dejal Dolinar, »herojsko zvestobo božjega služabnika Antona Vovka. Prvi metropolit obnovljene ljubljanske cerkvene pokrajine je nato leta 1968 postal nadškof Jožef Pogačnik.«

Dolinar veliko piše o kulturni podobi slovenskih dežel, kot so jo sooblikovali ljubljanski škofje, zlasti na področju slovenskega jezika, kateheze, izdaje knjig, zlasti prevodov svetega pisma in velikih slovarjev. Prav tako pomembna je bila vloga škofov na področju arhitekture, zlasti pri zidavi novih cerkva ter obnovi starih. Spomnimo se na dvorec Goričane, ki sta ga zidala in opremila škofa Oton Friderik grof Buchheim in Jožef grof Rabatta, nove ljubljanske stolnice, ki jo je leta 1707 posvetil škof Ferdinand grof Kuenburg ter veličastne cerkve sv. Mohorja in Fortunata v Gornjem Gradu, ki jo je sredi 18. stoletja dal postaviti škof Ernest Amadej grof Attems. Velika je bila vloga škofov pri upodabljanju umetnosti in v razvoju glasbe, zlasti še cerkvene.

Velik je bil prispevek ljubljanskih škofov tudi na področju šolstva, zlasti še z ustanovitvijo jezuitskega kolegija v Ljubljani leta 1597. Prav tako je bil opazen delež škofov pri razvoju znanosti, na primer že z ustanovitvijo *Academiae operosorum*.

Dolinar obsežno piše, tudi o vseh škofih v dvajsetem stoletju, tudi o Rožmanu, vendar sam sodb ne daje oziroma poizkuša stvari čim bolj verodostojno opisati, mu je pa uspelo objaviti zadnjo vest, da je 1. oktobra 2007 vrhovno sodišče RS sodbo vojaškega sodišča z dne 29. avgusta 1946 razveljavilo in jo vrnilo okrožnemu sodišču v Ljubljani v ponovno sojenje. **MARIJAN ZLOBEC**

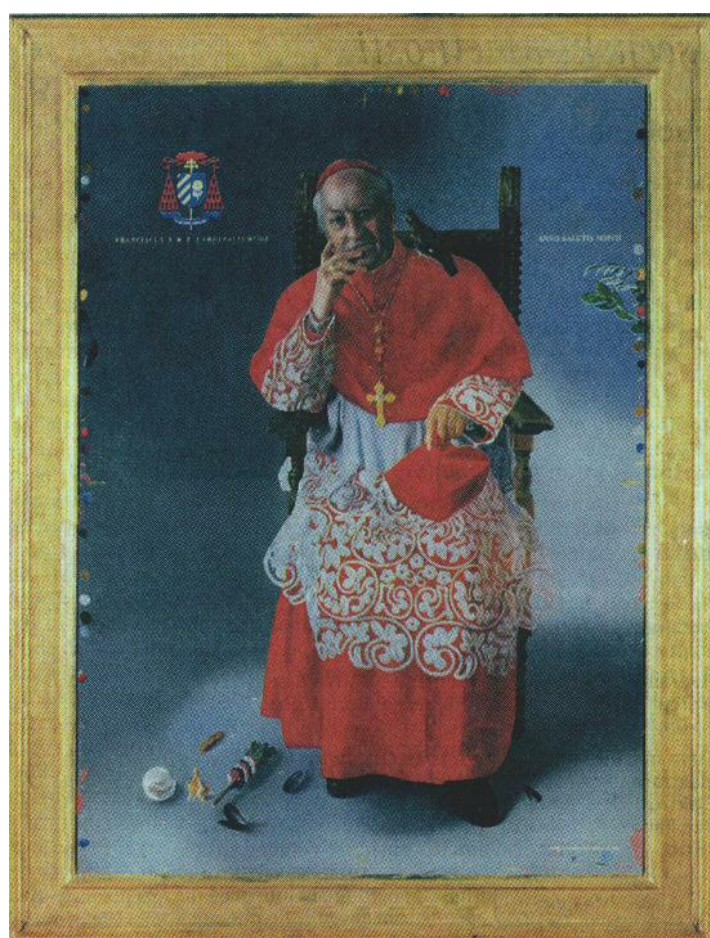
Stran / Page: 14

Doseg / Reach: 198000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 329 cm2

2 / 2

RUDI ŠPANZEL – Portret velikonočnega kardinala Franca Rodeta, olje na platno, 180 x 130 cm, 2007.